

ARTICLE INFO

Article Type

Analytical Review

Aurhors

Fereshteh Behmanesh^{1*},

Maliheh Rezaei²

How to cite this article

Fereshteh Behmanesh, Social Determinants of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Mazandaran, Iran. Explaining married women's perceptions and experiences of extramarital affairs: A qualitative study, ISSN: : 2322-2166: Journal of The Ministry of Health and Medical Education, 2020:4 (2): 15- 27

ABSTRACT

Aims: Extramarital affair is a threat to personal and family health. However, due to taboos, experts and researchers have not paid serious attention to this issue as an alarm for the health of the individual, family and society. The present study, with a qualitative approach, explains the perception and experience of married women involved in extramarital affairs, and finally, some verses and hadiths related to the findings of the study are given.

Methods: This qualitative study has been done with the approach of contractual content analysis.

Targeted sampling was performed through semi-structured interviews with maximum diversity on 15 married women with extramarital affair experience. Simultaneously with data collection, data analysis was continued by MAXQDA software version 10. As the interviews progressed, the main patterns and meanings within the interviews became clear and subcategories and categories were formed.

Findings: The findings of this study showed that most of the women involved in extramarital affairs had a marital conflict with their spouses and entered into this relationship model to saturate their psychological emptiness. The death of values and emotional dichotomies and the destructive effect of these relationships on individual and family health were reflected in most of their statements. Finally, verses and hadiths related to the subcategories of the spouse mistreatment, emotional gaps, sexual incompatibility, feelings of shame and guilt and also the categories of secret friendships and adultery were mentioned.

Results: Extramarital affairs are a threat to the health of the individual, the family and, consequently, society. Therefore, the need for life skills counseling and strengthening marital relationships is becoming more and more apparent. Also, informing the couples about the divine commands and Islamic teachings will definitely be effective in changing the attitude towards extramarital affairs.

Keywords: Extramarital affairs, Marital relationships, Marriage, Health, Family

¹ Social Determinants of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Mazandaran, Iran.

² MsC in clinical psychology, Deputy of Treatment, Babol University of Medical Sciences, Mazandaran, Iran.

Article History

Received: 2020/06/23

Accepted: 2020/08/01

تبیین درک و تجربه زنان متأهل از روابط فرا زناشویی: یک مطالعه کیفی

فرشته بهمنش*

استادیار، دکترای تخصصی بهداشت باروری، دانشکده پزشکی، گروه مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، مازندران، ایران.

ملیحه رضایی

کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، مازندران، ایران.

چکیده

اهداف: رابطه فرازناشویی، تهدیدی برای سلامت فردی و خانوادگی به شمار می‌رود. اما به دلیل تابو بودن، از طرف کارشناسان و پژوهشگران، به این مسأله، به‌عنوان زنگ خطر سلامت فرد، خانواده و جامعه، توجه جدی نشده است. پژوهش حاضر با رویکرد کیفی، به تبیین درک و تجربه زنان متأهل درگیر در روابط فرازناشویی پرداخته و در نهایت برخی آیات و روایات مرتبط با یافته‌های مطالعه، آورده شده است. **روش‌ها:** این مطالعه کیفی با رویکرد تحلیل محتوی قراردادی انجام شده است. نمونه‌گیری هدفمند از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با حداکثر تنوع بر روی ۱۵ خانم متأهل با تجربه رابطه فرازناشویی انجام شد. هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل داده‌ها توسط نرم‌افزار MAXQDA نسخه ۱۰ ادامه یافت. با پیشرفت مصاحبه‌ها، الگوها و معانی اصلی درون مصاحبه‌ها مشخص شد و زیرطبقات و طبقات شکل گرفتند. **یافته‌ها:** یافته‌های این مطالعه نشان داد اکثر زنان درگیر در روابط فرا زناشویی، دچار مشکل تعارض زناشویی با همسر بودند و برای اشباع پوچی‌های روانی خود، به این مدل رابطه ورود پیدا کردند. مرگ ارزش‌ها و دوگانگی‌های احساسی و تأثیر مخرب این روابط، روی سلامت فردی و خانوادگی، در گفته‌های بیشتر آن‌ها نمود پیدا کرد. در نهایت، آیات و روایات مرتبط با زیرطبقات بداخلاقی همسر، خلایای عاطفی، ناسازگاری‌های جنسی، احساس شرم و گناه و همچنین مقولات دوستی‌های پنهانی و زنا نیز ذکر شد.

نتایج: روابط فرازناشویی تهدیدی برای سلامت فرد، خانواده و در نتیجه جامعه است. از این‌رو لزوم مشاوره مهارت‌های زندگی و تحکیم روابط زناشویی، بیش از پیش مشخص می‌شود. همچنین آگاهی‌دادن به زوجین درباره فرامین الهی و آموزه‌های اسلامی، قطعاً در تغییر نگرش به روابط فرا زناشویی مؤثر خواهد بود.

واژگان کلیدی: روابط فرازناشویی، روابط زناشویی، ازدواج، سلامت، خانواده

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۴/۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۵/۱۱

*نویسنده مسئول: f.behmanesh2015@gmail.com

مقدمه

روابط فرا زناشویی، رویداد نسبتاً شناخته‌شده در جوامع مختلف می‌باشد و برملا شدن آن، آثار مخرب و تکان‌دهنده‌ای روی سلامت جسمی و روانی هم فرد خیانت‌کننده و هم فرد آسیب‌دیده از خیانت زناشویی دارد. میزان روابط فرا زناشویی،

یکی از عوامل مهم در ایجاد طلاق و به‌عنوان یکی از معضلات اجتماعی، در حال افزایش است. بحران روابط فرا زناشویی مشکل طراز اول بسیاری از زوجین برای طلاق و عامل به وجود آورنده‌ی بسیاری از مشکلات روحی و روانی و اجتماعی می‌باشد. لذا نیاز است تا ضمن توجه به حساسیت این مسأله و تابو بودن آن در ایران، پژوهش‌های گسترده‌تری به‌منظور عوامل مرتبط با آن انجام شود تا اطلاعات پایه‌ای را برای مسئولان و فعالان فرهنگی در زمینه خانواده، فراهم کند تا قادر باشند برنامه‌های دقیقی برای بهبود روابط بین زوجین و کاهش روابط فرا زناشویی تدوین و اجرا نمایند. متأسفانه علی‌رغم مسائل و مشکلاتی که از روابط فرا زناشویی ایجاد می‌شود، به دلیل تابو بودن مسأله، محققان به‌طور گسترده به آن نپرداخته‌اند. از طرف دیگر چون این روابط در جامعه اسلامی جرم محسوب می‌شود، یافتن افرادی که حاضر به مصاحبه جهت انجام کارهای تحقیقاتی باشند، بسیار دشوار است و محققان به انجام تحقیقات پرسشنامه‌ای بسنده کرده‌اند. پژوهش حاضر با هدف تبیین درک و تجربه زنان متأهل از روابط فرا زناشویی انجام شد.

ازدواج، تعهدی ماندگار بین دو زوج است (۱). در واقع، ازدواج، عالی‌ترین رسم اجتماعی برای دستیابی به نیازهای عاطفی افراد است (۲). همه مذاهب دنیا تقدس نهاد ازدواج را باور دارند (۱) و متعهد ماندن به این عهد و پیمان نیز از حساس‌ترین مسائل بین زوجین می‌باشد. در تعهد زناشویی، زوجین برای رابطه خود، فداکاری و برای حفظ و تقویت همبستگی‌شان تلاش می‌کنند (۲).

ازدواج، اقتضای طبیعت انسان است و زوجیت در تمام موجودات وجود دارد که در آیه ۳۲ از سوره مبارکه نساء به این مطلب اشاره شده است: "وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنَّ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ" (۳). بی‌همسران خود و غلامان و کنیزان درستی‌کاران را همسر دهید. اگر تنگ دستند، خداوند آنان را از فضل خویش بی‌نیاز خواهد کرد و خدا گشایش‌گر داناست (۴). باید به این نکته توجه داشته باشیم که در قرآن فقط یک پیوند به عنوان «میثاق غلیظ» نام برده شده و آن پیوند ازدواج است و وصف غلیظ نشان‌دهنده شدت، صلابت و استواری در پیمان همسری است (۳). امانت‌داری و وفای به عهد از نشانه‌های حتمی و قطعی مؤمن است که زن و شوهر برای حفظ آن باید تلاش کنند (۳).

ازدواج سالم شامل چند عنصر می‌شود: رضایت زناشویی، تعهد، ارتباط و عدم مسائلی چون خشونت و خیانت. با زیر پا گذاشتن عهد و پیمان ازدواج، با پدیده‌ای به نام خیانت زناشویی (پیمان‌شکنی) مواجه می‌شویم (۳). در مطالعه روابط فرا زناشویی باید به دیدگاه پست مدرنیسم توجه کرد. بر اساس این دیدگاه، واقعیت عینی و بیرونی مشخصی وجود ندارد. در حقیقت، واقعیت بر مبنای مرجع قیاس درونی افراد تعریف می‌شود. بر این اساس، هر فردی نسبت به خیانت، تعریف خاص خود را ارائه می‌دهد و لذا تعریف دقیق و

همچشمی و در دسترس نبودن همسر (۸) است. همچنین فراگیر شدن رسانه‌های جمعی، ماهواره و اینترنت یکی از عوامل محیطی مؤثر بر روابط فرا زناشویی است که سبب هجوم فرهنگ بیگانه در فرهنگ ایرانی-اسلامی و در نتیجه استحاله فرهنگی شده است (۵). ارزش‌های مذهبی از دیگر عوامل مؤثر بر روابط فرا زناشویی می‌باشند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که مذهب، اثری مستقیم بر تعهد زناشویی و وفاداری جنسی دارد (۱۳). ارزش‌های مذهبی پیش‌بینی‌کننده مهم تعهدات زناشویی هستند. ممکن است یکی از دلایل، تأکید مذهب بر اهمیت ازدواج باشد. زیرا ارزش‌های مذهبی مخالف طلاق است و از حفظ رابطه حمایت می‌کند (۱۴).

غلبه هوی و هوس از دیگر عوامل مؤثر بر ایجاد رابطه فرا زناشویی است. انسانی که هوی و هوس بر او غلبه کند، تنها به منافع زودگذر دنیا می‌اندیشد و زمینه برای خیانت در او فراهم می‌شود که به عواقب آن نمی‌اندیشد (۸). "أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَى عِلْمٍ وَ خَتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَ قَلْبِهِ وَ جَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَ فَلَآ تَذَكَّرُونَ" (۳). آیا دیدی کسی را که معبود خود را هوی نفس خویش قرار داده و خداوند او را با آگاهی (بر این که شایسته هدایت نیست) گمراه ساخته و بر گوش و قلبش مهر زده و بر چشمش پرده‌ای افکنده است! چه کسی می‌تواند غیر از خدا او را هدایت کند؟! آیا متذکر نمی‌شوید؟ اختلاط با نامحرمان، بیش از حد معمول و عرفی در زندگی اجتماعی نیز به عنوان یکی از زمینه‌های خیانت محسوب می‌شود. به همین دلیل در آموزه‌های دینی از اختلاط بی‌مورد با نامحرمان پرهیز داده شده است (۸).

مطالعات نشان می‌دهد که برملا شدن خیانت زناشویی، آثار مخرب و تکان‌دهنده‌ای روی سلامت جسمی و روانی زوجین دارد. فرد آسیب‌دیده از خیانت زناشویی، غالباً احساساتی نظیر احساس شوک، ناباوری، خشم نسبت به همسر، شرم درونی، افسردگی، درماندگی و بی‌حوصلگی را تجربه می‌کند و ممکن است به عواقبی نظیر طلاق، ضرب و شتم، خودکشی، قتل همسر و اختلالات روانی شدید منجر شود (۹). وقتی همسر فردی نسبت به او خیانت می‌کند، فرد بر سر دوراهی است: از سویی جدایی موجب تخریب خانواده و از دست دادن همسری می‌شود که شاید هنوز دوستش دارد و از سویی دیگر، رفع اختلافات به معنای این است که هنوز باید با زخم‌های خیانت زندگی کند و خطر رخ دادن خیانتی دیگر را بپذیرد (۱۵).

روابط فرا زناشویی همچنین سبب ایجاد احساس افسردگی، تردید و گناه در زوجی می‌گردد که خیانت کرده است. گرچه برخی از زوجین، پس از خیانت، به شناسایی و حل مشکلات ما بین خود می‌پردازند و می‌توانند از آن پس ازدواج پایدارتری داشته باشند، اما پیامد غالب و معمول آن، استرس‌ها و آسیب‌های زناشویی است. گاهی پیامدهای زبان‌بار سلامتی، برای مدت‌های طولانی و شاید برای همیشه ادامه یابد، مگر اینکه زوجین تحت درمان مناسب قرار گرفته باشند (۱۶).

یکسانی از این مفهوم نمی‌توان بیان کرد. به طور مثال، ممکن است که فردی رابطه پنهانی، نزدیکی جنسی و یا صمیمیت عاطفی همسرش را با جنس مخالف به عنوان خیانت تعریف کند (۵)؛ اما فردی دیگر چنین مواردی را خیانت تلقی نکند؛ بنابراین، زوجین بنا به نوع تعهدات و محدودیت‌هایی که در رابطه با یکدیگر توافق کرده‌اند، نگرش و تعریف خاصی از خیانت دارند. به همین دلیل این مفهوم، تعاریف گوناگونی را به خود اختصاص داده است؛ اما یکی از جنبه‌های مشترک در همه تعاریف مربوطه، مخفیانه یا پنهانی بودن این روابط در میان زوجین است (۶).

روابط فرا زناشویی تنها محدود به زمان معاصر نمی‌شود. بلکه حتی در زمان‌های گذشته و در فرهنگ‌ها و ملل مختلف نیز رواج داشته است. این روابط صور مختلفی دارد؛ در برخی موارد فقط جنبه عاطفی دارد. بدین گونه که یکی از زوجین با فردی غیر از همسرش رابطه‌ای عاطفی و صمیمانه برقرار می‌کند. این روابط عاطفی، رفتارهایی مانند در میان گذاشتن عواطف و احساسات تا عاشق شدن را در بر می‌گیرد. در موارد دیگر فقط جنبه جنسی دارد. نوعی دیگر از روابط فرا زناشویی، نوع ترکیبی می‌باشد که هر دو جنبه عاطفی و جنسی را در بر می‌گیرد (۷). خیانت به همسر می‌تواند در ابعاد متعددی شکل یابد. خیانت در نگاه، خیانت در کلام، خیانت در محبت و عاطفه، خیانت در فکر و اندیشه و خیانت در دامن و بی‌عفتی. امروزه، خیانت در کلام، غیر از سخن گفتن با نامحرم، سخن گفتن در فضای مجازی را نیز شامل می‌شود (۸).

میزان روابط فرا زناشویی، به‌عنوان یکی از عوامل مهم در ایجاد طلاق، در حال افزایش است. شیوع این مسأله در تحقیقات و کشورهای مختلف، متفاوت گزارش شده است که شاید یکی از دلایل این اختلاف، ترس از آبرو ریزی و محافظه‌کاری افراد باشد (۹). مطالعه‌ای در امریکا این آمار را ۲۱ درصد در مردان و ۱۱ درصد در زنان گزارش کرده است (۱۰) و در مطالعه دیگر در امریکا نشان داده شد که ۳۰ تا ۶۰ درصد از مردان و ۲۰ تا ۵۰ درصد از زنان حداقل یک‌بار درگیر روابط فرا زناشویی شده‌اند (۱۱). گلاس در مطالعه خود به این نتیجه دست یافت که ۴۴ درصد از مردان و ۷۰ درصد از زنان متأهل درگیر رابطه عاطفی شدیدی با شخص دیگری شده‌اند، بدون آنکه با وی رابطه جنسی داشته باشند (۲). مطالعات نشان داده است که ۲۲ الی ۲۵ درصد مردان و ۱۱ الی ۱۵ درصد زنان متأهل در امریکا روابط فرا زناشویی را به شکل رابطه جنسی حداقل یک بار تجربه کرده‌اند (۱۲). در ایران به دلیل حساسیت این مسأله آمار دقیقی ارائه نشده است.

همانند دیگر پدیده‌های اجتماعی، فاکتورهای متعددی در بروز و ظهور روابط فرا زناشویی دخالت دارند. از جمله عوامل مؤثر در پیدایی این پدیده، عوامل شخصیتی و درون فردی، عوامل موقعیتی، محیطی و عوامل بین فردی (۲)، درآمد و سبک‌های دل‌بستگی (۷)، ناراضیاتی از روابط زناشویی، ماجراجویی و تنوع‌طلبی، انتقام، احساس عدم امنیت، چشم و

و عبارت نوشته شده به عنوان واحد تحلیل در نظر گرفته شدند. دست نوشته‌ها و یادداشت‌های تفسیری هم‌زمان، مجدداً مطالعه شدند که به تشخیص ارتباطات اولیه میان مفاهیم استخراج شده از صحبت‌های مشارکت‌کنندگان کمک کرد. در مصاحبه‌های بعدی، مقایسه کدهای هر مصاحبه با یکدیگر و سایر کدهای مصاحبه قبلی صورت گرفت تا شباهت‌ها و تفاوت‌های آن‌ها مشخص شود. یادداشت‌ها و کدها به شکل‌دهی طبقات و زیرطبقات کمک می‌کرد و با پیشرفت مصاحبه‌ها و مشخص شدن ارتباط میان طبقه‌ها، الگوها و معانی اصلی درون مصاحبه‌ها مشخص شدند. طبقات، چندین مرحله بازبینی و با یکدیگر مقایسه شدند و طی جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها، بعضی از طبقات ادغام و همچنین طبقات جدیدتری ایجاد شدند. در نهایت، در طی تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه‌ها، زیر طبقات و طبقات به دست آمدند.

جهت اطمینان از صحت و اعتبار داده‌ها، چک کردن توسط مشارکت‌کنندگان، استفاده از اعتبار محققان^۳ و گزارش‌گیری از همکاران انجام شد. همچنین نمونه‌گیری با حداکثر واریانس، صرف زمان بیشتر با مشارکت‌کننده، غرق شدن در داده‌ها و رفت و برگشت در داده‌ها برای بالا بردن صحت و اعتبار داده‌ها استفاده شد.

در این مطالعه کیفی، داده‌ها با ۱۵ مصاحبه عمیق فردی، به اشباع رسید. مشخصات فردی مشارکت‌کنندگان در جدول ۱ آورده شده است.

یکی از مهم‌ترین عوامل مرتبط با درمان، شناسایی دقیق فاکتورهای دخیل در شکل‌گیری این روابط می‌باشند. در کشورهای مختلف در این زمینه تحقیقات زیادی انجام شده است؛ اما در ایران به دلیل حساسیت زیاد این مسأله و در دسترس نبودن این افراد و نیز واکنش شدید جامعه و قوانین به آن‌ها پژوهش‌های اندکی صورت گرفته است. همچنین از طرف کارشناسان و پژوهش‌گران توجه جدی به مسأله رابطه فرا زناشویی به‌عنوان زنگ خطر سلامت فرد، خانواده و جامعه نشده است. از این‌رو، پژوهش حاضر با رویکرد کیفی، در صدد تبیین درک و تجربه زنان متأهل درگیر در روابط فرا زناشویی می‌باشد تا با مصاحبه فردی به طور عمیق به بررسی این پدیده بپردازد.

روش کار

مطالعه کیفی حاضر، در پاییز و زمستان ۱۳۹۶ در شهرستان بابل انجام شده است. در این پژوهش، رویکرد تحلیل محتوای قراردادی و روش استدلال استقرایی استفاده شد و از طریق بررسی دقیق داده‌ها، زیرطبقات و طبقات ظاهر شدند. جامعه پژوهش، زنان متأهل شهرستان بابل بودند که درگیر رابطه فرا زناشویی شده و به یکی از مراکز مشاوره و مرکز اورژانس اجتماعی شهرستان بابل، جهت دریافت مشاوره مراجعه کرده بودند. این افراد با توجه به تمایلشان برای شرکت در مطالعه و در نظر گرفتن حداکثر واریانس، دعوت به همکاری و مشارکت شدند.

قبل از اجرای پژوهش، سؤالات راهنمای مصاحبه (چی شد رفتی به سمت این مدل رابطه؟ چه احساسی داشتی از اولین ارتباطات با اون فرد؟ چی باعث شد که ادامه بدی؟ الان چه تصمیمی داری؟ ...) و راه‌های اخذ داده‌های معتبر و چگونگی تمرکز روی سؤالات پژوهش، مرور شد. پس از اخذ رضایت‌نامه کتبی، مصاحبه‌ها به صورت فردی و با رعایت همه مواردی که سبب فراهم شدن خلوت و امنیت روانی مشارکت‌کننده، برای بیان آزادانه تفکرات، احساسات و تجارب می‌شد، هدایت گردید. محقق در جریان مصاحبه‌ها از سؤالات کاوشی، مانند: "میشه بیشتر توضیح بدین؟"، "منظورتون چیه؟"، "چرا؟"، "چطور؟"، برای درک بهتر پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان و توصیف بیشتر موضوعاتی که در حال شکل‌گیری بود، استفاده می‌کرد. مدت زمان مصاحبه بسته به شرایط و قدرت بیان مصاحبه‌شونده و تمایل آن‌ها به ادامه مصاحبه از ۳۰ تا ۵۰ دقیقه متغیر بود. تمامی مصاحبه‌ها در یک جلسه انجام شد.

جهت تجزیه و تحلیل محتوای کیفی، ابتدا فایل صوتی مصاحبه‌ها در نرم‌افزار MAXQDA نسخه ۱۰، به صورت دست نوشته‌ها^۴ در آمد و سپس محقق تلاش کرد تا با مطالعه دقیق دست‌نوشته‌ها، عناصر آشکار و پنهان آن‌ها را دریافت و به کدگذاری اولیه بپردازد. در این بخش، هر کلمه

1. Probing question

2. Transcriptions

3. Peer debriefing

جدول ۱: مشخصات فردی مشارکت‌کنندگان مطالعه

مشارکت کننده	سن (سال)	تحصیلات	شغل	محل سکونت	وضعیت اقتصادی	تعداد فرزند	نوع ازدواج	مدت ازدواج (سال)	وضعیت تاهل فرد مقابل	نوع ارتباط
۱	۳۴	فوق دیپلم	خانه‌دار	شهر	متوسط	۲	سنتی	۱۴	متأهل	عاطفی
۲	۲۶	دیپلم	خانه‌دار	شهر	خوب	۱	مدرن	۶	متأهل	عاطفی
۳	۲۲	راهنمایی	فروشنده	روستا	ضعیف	۰	مدرن	۲	مجرد	عاطفی و جنسی
۴	۳۵	لیسانس	کارمند	شهر	خوب	۲	ترکیبی	۱۲	متأهل	عاطفی
۵	۳۵	دیپلم	خانه‌دار	شهر	متوسط	۱	ترکیبی	۱۲	متأهل	عاطفی
۶	۴۶	لیسانس	مغازه‌دار	شهر	خوب	۱	ترکیبی	۲۶	متأهل	عاطفی
۷	۳۲	لیسانس	تدریس	شهر	خوب	۲	ترکیبی	۱۰	متأهل	عاطفی
۸	۲۹	دانشجوی دکتری	خانه‌دار	شهر	خوب	۰	ترکیبی	۸	مجرد	عاطفی
۹	۳۷	لیسانس	کارمند	شهر	متوسط	۱	ترکیبی	۱۲	مجرد	عاطفی
۱۰	۳۴	لیسانس	خانه‌دار	شهر	خوب	۲	ترکیبی	۱۸	متأهل	عاطفی
۱۱	۳۵	لیسانس	پرستار	شهر	خوب	۲	ترکیبی	۱۶	مجرد	عاطفی
۱۲	۲۸	دیپلم	خانه‌دار	روستا	خوب	۱	ترکیبی	۱۲	متأهل	عاطفی
۱۳	۲۶	فوق لیسانس	دفتر دار	شهر	خوب	۱	مدرن	۷	متأهل	عاطفی
۱۴	۳۴	لیسانس	خانه‌دار	شهر	خیلی خوب	۳	ترکیبی	۱۷	متأهل	عاطفی
۱۵	۳۶	فوق لیسانس	کارمند	شهر	خوب	۲	ترکیبی	۱۴	مجرد	عاطفی

یافته‌ها

در مطالعه حاضر، بر اساس درک و تجربه مشارکت‌کنندگان، مفاهیم آشکار و پنهان واحدهای معنایی در قالب کدها، زیرطبقات و طبقات مشخص شدند. از آنالیز مصاحبه‌های ۱۵ خانم متأهل دارای رابطه فرا زناشویی، ۱۶۷ کد، ۱۵ زیرطبقه و در نهایت، پنج طبقه شامل تعارض زناشویی، اشباع خلاءهای روانی، مرگ ارزش‌ها، دوگانگی‌های احساسی و تهدید سلامت انتزاع شده است (جدول ۲).

جدول ۲: مفاهیم استخراج‌شده از داده‌ها، کدها، زیر طبقات و طبقات

مفاهیم استخراج‌شده	زیر طبقه	کدها
مرگ عاطفی	عدم علاقه به همسر، بی‌محبتی همسر، عدم ارتباط عاطفی مناسب با همسر، کم‌توجهی همسر، عدم وجود روابط عاطفی، طلاق عاطفی، بی‌تفاوتی همسر، نتیجه‌بخش نبودن تلاش برای برقراری روابط بهتر با همسر، بی‌احساس بودن همسر، داغون شدن به دلیل رفتارهای همسر	
تعارض زناشویی	ضرب و شتم از طرف همسر، فساد اخلاقی همسر، بدرفتاری همسر، خودخواهی همسر، خساست همسر، داشتن خاطرات بد از رفتارهای همسر، گیر دادن‌های همسر، اعتیاد همسر، دروغ‌گویی همسر، شکسته شدن غرور از طرف همسر در جمع	
عدم تفاهم فکری و فرهنگی	تفاوت فرهنگی با همسر، عدم تأمین رفاه توسط همسر علی‌رغم تمکن مالی، عدم شباهت بین افکار خود و همسر، عدم مشارکت و همفکری، عدم درک متقابل از طرف همسر، نخواستن استقلال مالی برای من، دوست‌نداشتن طرز فکر همسر	
ناسازگاری جنسی	عدم توجه به نیاز جنسی، سردمزاجی جنسی همسر، بی‌حرمتی در رابطه جنسی، خودارضایی همسر، عدم توجه به نیاز جنسی من به دلیل خودارضایی	
اشباع پوچی‌های روانی	برطرف شدن تمام نیازهای عاطفی در ارتباط فرا زناشویی، رسیدن به آرامش در ارتباط فرا زناشویی، دریافت حس احترام، وقت گذاشتن برای من، ارزش‌گذاری برای من، خواستن من برای خودم، برطرف شدن مشکلات روحی و جسمی، کاهش فشارهای روحی و جسمی با محبت دیدن از او، درک شدن توسط فرد مقابل، احترام گذاشتن به خواسته‌ها،	

رفع خلأ تنهایی	دیر برگشتن همسر به منزل، پر کردن خلأ تنهایی، نیاز داشتن به کسی برای درد و دل کردن، تو خود بودن همسر به دلیل اعتیاد، عدم همراهی همسر برای بیرون رفتن، تماس گرفتن با فرد مقابل در تنهایی‌ها
حیله لذت‌جویی	حس خوب و لذت زیاد در رابطه جنسی با فرد مقابل، لذت بردن از نحوه حرف زدن و نوع برخورد طرف مقابل، احساس خوب از صحبت کردن با او، تپش قلب شدید در حضورش، احساس کنجکاوی، احساس آرامش با حرف زدن با طرف مقابل، داشتن احساس خوب از ارتباط با وی
مرگ ارزش‌ها	تحکیم روابط عاطفی به صورت تدریجی، موجه جلوه دادن ارتباط با جنس مخالف علی‌رغم مخالفت اولیه، شکل‌گیری تدریجی رابطه در محل کار، قوی‌تر شدن رابطه با گذشت زمان، درگیر شدن آهسته آهسته در رابطه مثل اعتیاد
نغزش‌های اخلاقی و اعتقادی	عدم اعتقاد به گناه بودن ارتباط فرا زناشویی، تصمیم به ادامه ارتباط به دلیل گناه ندانستن آن، گناه دانستن فقط ارتباط جنسی، جرم ندانستن رابطه فرا زناشویی به صورت عاطفی، بدون اشکال دانستن مدل ارتباط عاطفی فرا زناشویی
استحاله فرهنگی	تقلید از فرهنگ بیگانه، معتقد شدن به آزادی روابط با دیدن فیلم‌های ماهواره‌ای و اینترنتی
عذاب وجدان	داشتن عذاب وجدان علی‌رغم تمایل به ادامه ارتباط، عذاب وجدان بعد از برقراری رابطه جنسی، احساس شرم و گناه، احساس ناراحتی از عدم وجود کانون محبت در منزل و جستجو در بیرون منزل، حس خوب از ارتباط، ناراحتی از داشتن احساس قوی به اون فرد و سردی نسبت به همسر، ترس از خدا، حس اذیت شدن زیاد از این رابطه
دوگانگی‌های احساسی	احساس وابستگی زیاد، حس شادی از زنگ زدنش، وابستگی عاطفی شدید (تمایل به خودکشی از عدم تماس طرف مقابل)، عادت کردن، حس عشق و دوست داشتن، داشتن احساس بد از عدم دیدار، احساس نیاز به ارتباط، نیاز به درک شدن، احساس نیاز عجیب به دیدن و حرف زدن با او
تمایل به بازگشت	علاقه به ساختن یک زندگی عاشقانه با همسر، تمایل به قطع رابطه، علم به نادرست بودن این ارتباط، تمایل به ادامه زندگی با همسر به خاطر فرزندان، تمایل به قطع ارتباط، کمک گرفتن از مشاور، عدم تمایل به ادامه این ارتباط در صورت درک شدن توسط همسر، تمایل زیاد به برگشت به زندگی به دلیل علاقه زیاد به همسر، تمایل به بازگشت به آرامش قبلی،
تردید برای موفقیت	تردید برای موفقیت، سخت بودن قطع ارتباط، تردید در موفقیت برای قطع ارتباط، تجربه چندین بار شکست برای قطع این ارتباط، تلاش‌های ناموفق برای کات کردن رابطه
تهدید سلامت فردی	مراجعه به مشاور برای بهتر شدن روحیه، درگیری ذهنی زیاد، بی‌انگیزه شدن در زندگی، آزار دیدن از عقب افتادن کارها و فعالیت‌های روزمره، عدم تمرکز در فعالیت‌ها، هیجان‌های کاذب زودگذر، احساس افسردگی، کاهش اشتها و وزن شدید، استرس و اضطراب، احساس عصبانیت از عدم توانایی برای قطع ارتباط
تهدید سلامت	سرد شدن از زندگی با همسر به‌مرور زمان، فاصله افتادن بین من و همسر به تدریج، مقایسه ناخودآگاه او با همسر، دیده نشدن همسر و فرزندان، بی‌اهمیت شدن نسبت به وظایف مادری و همسری

طبقه تعارض زناشویی

بیانات همه زنان مشارکت کننده، نشان دهنده وجود نوعی تعارض زناشویی در زندگی مشترکشان با همسر بوده است. درک و تجربه آنان نشان داد که از علل ورود به روابط فرا زناشویی مواردی چون مرگ عاطفی، چالش‌های رفتاری همسر، عدم تفاهم فکری و فرهنگی و وجود ناسازگاری جنسی در زندگی آنان بوده است.

مرگ عاطفی: بیانات زیر نشان می‌دهد که مرگ عاطفی، نقشی بسیار عمیق در شکل‌گیری روابط فرا زناشویی زنان مشارکت کننده در مطالعه حاضر داشته است. عدم ارتباط عاطفی مناسب با همسر، بی‌تفاوتی همسر نسبت به آن‌ها، بی‌عاطفه و بی‌احساس بودن همسر، نتیجه‌بخش نبودن تلاش برای برقراری روابط بهتر با همسر و عدم لذت بردن از زندگی زناشویی نمونه‌ای از کدهای استخراج شده می‌باشند. "به همسرم علاقه ندارم. به من محبت نمی‌کنه" (مشارکت کننده ۱). "هر چی از زندگی‌مون بیشتر می‌گذره نسبت بهش سردتر می‌شم" (مشارکت کننده ۱۱).

چالش رفتاری همسر: این زیر طبقه نشان دهنده آن است که شرکت کنندگان در مطالعه، چالش رفتاری همسر را نیز به عنوان یکی از عوامل مهم سوق دهنده آن‌ها به سمت روابط فرا زناشویی بیان کرده‌اند. از چالش‌های رفتاری بیان شده، می‌توان به ضرب و شتم، فساد اخلاقی، بی‌احترامی، بد رفتاری، خودخواهی، خساست، اعتیاد و دروغ‌گویی همسر اشاره کرد. "شدت اختلافات با همسر، باعث ضرب و شتم از طرف ایشون به من شده" (مشارکت کننده ۲). "همسر رفتارهای بدی با من داشت که باعث شد من به سمت اون فرد برم. اون برعکس همسر، رفتار و کلام خیلی خوبی داره" (مشارکت کننده ۱۰).

عدم تفاهم فکری و فرهنگی: درک و تجربه مشارکت کنندگان، عدم تفاهم فکری و فرهنگی با همسر را به عنوان یکی از دلایل مهم شروع روابط فرا زناشویی این ارتباطات نشان داد. بیانات مشارکت کنندگان، نشان دهنده تفاوت فرهنگی با همسر، عدم مشارکت و همفکری، دوست‌نداشتن طرز فکر همسر، عدم درک متقابل از طرف همسر و نخواستن استقلال مالی برای خانم بود. "همسر در هیچ اموری با من مشورت نمی‌کنه. به من می‌گه کار نکن؛ اما خودش هم پولی بهم نمی‌ده" (مشارکت کننده ۹). "طرز فکر منو همسر اصلاً باهم نمی‌خونه. طرز فکرشو دوست ندارم" (مشارکت کننده ۱۱). "تفاوت‌های فرهنگی‌ای که باهم داریم باعث شد من به سمت این رابطه کشیده بشم" (مشارکت کننده ۶).

ناسازگاری جنسی: این زیر طبقه بیان‌گر ارتباط نیازهای جنسی با روابط فرا زناشویی است. برخی از مشارکت کنندگان مطالعه، سردمزاجی جنسی همسر، عدم توجه به نیاز جنسی خانم، بی‌حرمتی در رابطه جنسی و خودارضایی همسر را از علل رفتن به سمت روابط فرا زناشویی برشمردند. "نیازهام از طریق همسرم برآورده نمی‌شد. من تمایل جنسی بیشتری نسبت بهش داشتم و خواسته‌هایی در ارتباط جنسی که اون برآورده نمی‌کرد" (مشارکت کننده ۳). "همسرم به من خیانت می‌کنه و فقط به سکس فکر می‌کنه و تو ارتباط جنسی به من بی‌حرمتی می‌کنه" (مشارکت کننده ۶).

طبقه اشباع پوچی‌های روانی

این طبقه بیان‌گر این است که زنان مشارکت کننده در مطالعه حاضر، برای اشباع پوچی‌های روانی خود، درگیر رابطه فرا زناشویی شدند و از زیر طبقات برطرف شدن خلأ عاطفی و تنهایی حاصل شده است.

رفع خلأ عاطفی: کدهای استخراج شده از بیانات اکثر زنانی که در این زیر طبقه قرار گرفتند، نشان می‌دهد آنان به دنبال مشکلاتی که ناشی از خلأ عاطفی در زندگی تجربه کرده بودند و برای رفع این خلأ‌ها وارد رابطه فرا زناشویی شدند. کدهایی چون برطرف شدن تمام نیازهای عاطفی در ارتباط فرا زناشویی، رسیدن به آرامش، کاهش فشارهای روحی و جسمی با محبت دیدن، دریافت حس احترام، ارزش‌گذاری و خواستن من برای خودم، درک و تجربه‌ی این زنان را از ارتباط فرا زناشویی در رفع خلأ عاطفی، نشان می‌دهد. "از صحبت کردن با اون فرد به آرامش می‌رم" (مشارکت کننده ۴). "بارها به همسرم گفتم من نیاز عاطفی دارم؛ اما اون فقط می‌خنده و می‌گه چیه از من خسته شدی؟ اصلاً نمی‌فهمه من چی می‌خوام؛ اما اون دقیقاً می‌فهمه" (مشارکت کننده ۵).

رفع خلأ تنهایی: خلأ تنهایی نیز یکی از پوچی‌های روانی‌ای بود که اکثر مشارکت کنندگان مطالعه آن را درک و تجربه کرده بودند. کدهای استخراج شده از بیانات آنان که در این زیر طبقه قرار گرفت شامل: عدم حضور همسر در منزل، داشتن احساس تنهایی، نیاز به کسی برای درد و دل کردن، تو خود بودن همسر به دلیل اعتیاد و تماس گرفتن با فرد مقابل در تنهایی‌ها بود. "تو زندگی‌ام احساس تنهایی می‌کردم. همسرم با من یار نبود. بیشتر وقت‌ها تنها بودم. یا هر دو سرکار هستیم همو نمی‌بینیم. یا وقتی میام خونه ایشون میرن بیرون و دیر برمی‌گردن خونه. من هستم با تنهایی‌هام" (مشارکت کننده ۱۵).

طبقه مرگ ارزش‌ها

این طبقه از زیر طبقات حيله لذت‌جویی، سقوط تدریجی، لغزش‌های اخلاقی و اعتقادی و استحاله فرهنگی، تشکیل شده است. **حيله لذت‌جویی:** تجارب بیان‌گر حيله لذت‌جویی در گفتار اکثر مشارکت کنندگان مطالعه وجود داشت که از کدهای زیر حاصل شده است: لذت بردن از نحوه حرف زدن و نوع برخورد طرف مقابل، داشتن احساس خوب از ارتباط، احساس آرامش با حرف زدن با طرف مقابل، حس کنج‌کاو و یکی از مشارکت کنندگان که رابطه جنسی نیز داشت، تجربه حس خوب و لذت زیاد در رابطه جنسی با فرد مقابل را بیان کرد. "از نوع برخوردش، نحوه حرف زدنش و طرز فکرش لذت می‌برم. حرف زدنش بهتر از حرف زدن همسرمه" (مشارکت کننده ۷).

سقوط تدریجی: درک و تجربه مشارکت کنندگان نشان داد که همه آنان بدون برنامه‌ریزی قبلی و به صورت تدریجی وارد چنین رابطه‌ای شدند. موجه جلوه دادن ارتباط با جنس مخالف علی‌رغم مخالفت اولیه، شکل‌گیری تدریجی رابطه در محل کار، قوی‌تر شدن رابطه با گذشت زمان، برقراری رابطه عاطفی به صورت تدریجی و درگیر شدن آهسته آهسته در رابطه، مثل اعتیاد، کدهایی بود که از بیانات آنان استخراج شد.

ارتباط، تمایل زیاد به برگشت به زندگی به دلیل علاقه زیاد به همسر و عدم تمایل به ادامه این ارتباط در صورت درک شدن توسط همسر، کدهایی بودند که در این زیر طبقه قرار گرفتند. "دارم تلاش می‌کنم با رفتن به جلسات مشاوره بتوانم این مشکل رو حل کنم و یک زندگی عاشقانه رو با همسرم بسازم" (مشارکت‌کننده ۲).

تردید برای موفقیت: درک و تجربه مشارکت‌کنندگان نشان داد که علی‌رغم تمایل برای بازگشت، اکثر آنان احساس تردید در موفقیت داشتند. تردید در موفقیت برای قطع ارتباط و تجربه چندین بار شکست برای قطع این ارتباط نمونه‌هایی از کدهای به‌دست‌آمده است. "من ناخواسته وارد این مسیر شدم. ولی از طرفی برام سخته که قطع کنم این رابطه رو. چند بار سعی کردم نشد" (مشارکت‌کننده ۱۳). "باورتون نمیشه. فکر می‌کنم مثل اعتیاد می‌مونه این رابطه. ترکش خیلی سخته. بارها خواستم نتوانستم" (مشارکت‌کننده ۱۵).

طبقه تهدید سلامت

این طبقه نشان‌دهنده‌ی ارتباط روابط فرا زناشویی با سلامت فردی و خانوادگی می‌باشد و از زیر طبقات تهدید سلامت فردی و تهدید سلامت خانواده حاصل شده است.

تهدید سلامت فردی: از زیر طبقات طبقه‌ی تهدید سلامت، تهدید سلامت فردی بود که از کدهایی مانند مراجعه به مشاور برای بهتر شدن روحیه، درگیری ذهنی بسیار زیاد، بی‌انگیزه شدن در زندگی، آزار دیدن از عقب افتادن کارها و فعالیت‌های روزمره، حس اذیت شدن زیاد از این رابطه و احساس افسردگی استنتاج شد. "شاید اولش احساس خوبی داشتم؛ اما به‌مرور حس افسردگی بهم دست داد. دیگه انگیزه‌ای تو زندگی نداشتم. خیلی ذهنم درگیر شده بود و نمی‌تونستم تمرکز روی کارهام داشته باشم" (مشارکت‌کننده ۱۵). "عصبانی‌ام. فکرم داره داغونم می‌کنه" (مشارکت‌کننده ۱۳).

تهدید سلامت خانواده: تجارب اکثر مشارکت‌کنندگان، بیان‌گر نوعی تأثیر مخرب ارتباط فرا زناشویی بر سلامت خانواده بود. سرد شدن از زندگی با همسر به‌مرور زمان، فاصله افتادن بین من و همسرم به‌تدریج، دیده نشدن همسر و فرزندان و بی‌اهمیت شدن نسبت به وظایف مادری و همسری کدهایی بود که از بیانات مشارکت‌کنندگان استخراج شد. "به‌مرور زمان از همسرم و بچه‌ها غافل شدم. دیگه حتی اهمیتی به وظایف خودم در قبال همسرم و بچه‌ها نمی‌دادم" (مشارکت‌کننده ۱۵).

مجموع تجارب توصیف‌شده‌ی فوق نشان‌دهنده‌ی آن است که اکثر زنان درگیر در روابط فرا زناشویی، دچار مشکل تعارض زناشویی در زندگی مشترک با همسر بودند و برای اشباع خلأهای روانی خود، به این مدل رابطه ورود پیدا کردند. مرگ ارزش‌ها، با تأثیر استحاله‌ی فرهنگی و همچنین دوگانگی‌های احساسی، در بیانات بیشتر آن‌ها نمود پیدا کرد و در نهایت، تأثیر مخرب این روابط، روی سلامت فردی و خانوادگی مشخص شد. برای زیر طبقات بداخلاقی همسر، خلأهای عاطفی، ناسازگاری‌های جنسی و احساس شرم و گناه آیات و روایات مرتبط آورده و در مورد

لغزش‌های اخلاقی و اعتقادی: از دیگر زیر طبقاتی که در طبقه مرگ ارزش‌ها قرار گرفت، لغزش‌های اخلاقی و اعتقادی بود که در بیانات برخی از مشارکت‌کنندگان، نمود پیدا کرد. عدم احساس گناه از ارتباط، تصمیم به ادامه ارتباط به دلیل گناه ندانستن آن، گناه دانستن فقط ارتباط جنسی و جرم ندانستن رابطه فرا زناشویی عاطفی، نمونه‌هایی از کدهای این زیر طبقه است. "مگه این ارتباط چه اشکالی داره؟ هیچ تصمیمی برای قطعش ندارم. ما فقط حرف می‌زنیم" (مشارکت‌کننده ۱۰). "فعلاً که همه چی خوب پیش میره. من که ارتباط جنسی ندارم. فقط حرف می‌زنیم. این که گناه نیست" (مشارکت‌کننده ۱۱).

استحاله فرهنگی: اکثر مشارکت‌کنندگان مطالعه، یکی از دلایل ورود به رابطه فرا زناشویی را فیلم‌های ماهواره بیان کردند. تقلید از فرهنگ بیگانه و معتقد شدن به آزادی روابط با دیدن فیلم‌های ماهواره کدهای استخراج شده از بیانات آنان بود. "غربی‌ها تو همه چی پیشرفتتون بیشتر از ماست. مگه اونجا انقدر محدودیت هست که ما داریم؟ روابط کاملاً آزاد رو تو ماهواره داریم می‌بینیم" (مشارکت‌کننده ۲). "فیلم‌های ماهواره، کم‌کم قبح ارتباط با نامحرم رو در من از بین برد و حتی این فکر که چه اشکالی داره با کسی غیر از همسرم دوست باشم با دیدن این فیلم‌ها به سرم زد" (مشارکت‌کننده ۱۵).

طبقه دوگانگی‌های احساسی

درک و تجربه زنان مشارکت‌کننده در مطالعه‌ی حاضر نشان داد که اکثر آنان دچار نوعی دوگانگی احساسی بودند و علی‌رغم احساس نیاز به این مدل ارتباط، عذاب وجدان و تمایل برای بازگشت داشتند؛ اما دچار تردید در موفقیت برای بازگشت بودند. **عذاب وجدان:** این زیر طبقه از کدهای عذاب وجدان از داشتن احساس قوی به اون فرد و سردی نسبت به همسر، حس عذاب وجدان از این مدل ارتباط، احساس شرم و گناه و ترس از خدا استخراج شده است. "ناراحتم چرا نباید روابط در خانواده و با همسرم طوری باشه که من بیرون از خانواده به دنبال محبت و روابط باشم" (مشارکت‌کننده ۶). "از اینکه نسبت به اون فرد حس قوی‌ای دارم که نسبت به همسرم ندارم خیلی عذاب وجدان دارم" (مشارکت‌کننده ۱۳). "دائماً احساس شرم می‌کنم، از خدا می‌ترسم" (مشارکت‌کننده ۱۵).

احساس نیاز: از درک و تجربه‌ی اکثر مشارکت‌کنندگان از رابطه فرا زناشویی، کدهایی مانند وابستگی عاطفی شدید، حس عشق و دوست داشتن، عادت کردن، نیاز به ارتباط با غیر هم‌جنس و نیاز به درک شدن استخراج شد که در زیر طبقه احساس نیاز قرار گرفت. "بهش عادت کردم. به‌طوری‌که اگه یک روز برای رفتن به یه مسیر سوار ماشین اون نمی‌شدم، احساس بدی داشتم و اذیت می‌شدم" (مشارکت‌کننده ۵). "احساس نیاز عجیبی به پیام دادن یا حرف زدن باهاش پیدا کرده بودم. برای دیدنش حاضر بودم چند روز حتی از خانواده‌ام دور باشم. حس شدیدی از وابستگی داشتم" (مشارکت‌کننده ۱۵).

تمایل به بازگشت: تمایل به بازگشت به زندگی اولیه، در بیانات اکثر شرکت‌کنندگان وجود داشت. علاقه به ساختن یک زندگی عاشقانه با همسر، تمایل به قطع رابطه، علم به نادرست بودن این

شما آمدند، به آن‌ها دختر دهید و در کار آن‌ها منتظر حوادث نباشید (۲۴).

همچنین میزان ارتکاب روابط فرا زناشویی، در زوجینی که ناسازگاری جنسی و فقدان رضایت جنسی دارند، بیشتر است (۲۹-۲۵، ۵). اگر زن از همسر خویش ارضا نشود، مرد را بی‌غیرت، ضعیف، بی‌عرضه و مریض خواهد دانست و در نهایت نسبت به همسرش بداخلاق و نافرمان و بی‌محبت می‌شود و در این مرحله، امکان ورود خانم به رابطه فرا زناشویی وجود خواهد داشت (۳۰). از دیگر یافته‌های مطالعه حاضر استخراج طبقه "پوچی‌های روانی" در زنان دارای روابط فرا زناشویی بود که از زیر طبقات رفع خلأ عاطفی و تنهایی حاصل شد. محققان نشان داده‌اند که نیاز به دریافت مراقبت، احساس تنهایی و نادیده گرفته شدن در زندگی زناشویی، سبب ایجاد انگیزه برای خیانت می‌شود (۲۳، ۳۱). محرومیت هیجانی (عدم جبران ناکافی نیازها و تمایلات فرد به حمایت عاطفی و احساسی) ارتباط قوی با خیانت زناشویی دارد (۲). احساس تنهایی، درک نشدن و احساس بی‌تفاوتی از سوی همسرانشان در مطالعه غفوریان و همکاران (۲۰) به‌عنوان عوامل دخیلی در ایجاد روابط فرا زناشویی زنان نشان داده شده است. جین فرو و همکاران (۲۱) نیز در مطالعه کیفی روی چهار خانم درگیر در روابط فرا زناشویی، یکی از عوامل مؤثر بر ایجاد این روابط را بی‌توجهی همسر برشمردند. روابط فرا زناشویی زنان بیشتر از نوع عاطفی می‌باشد که نشان‌دهنده وجود چنین خلأی در زندگی آن‌هاست. در واقع، نوعی پوچی روانی در اثر خلأهای عاطفی و تنهایی برای زنان متأهل به وجود می‌آید و این زنان را به سمت رابطه‌های خارج از ازدواج سوق می‌دهد تا به‌نوعی این خلأهای عاطفی و تنهایی را جبران کنند.

"مرگ ارزش‌ها" طبقه سوم مطالعه حاضر بود که از زیر طبقات حیلۀ لذت‌جویی، سقوط تدریجی، لغزش‌های اخلاقی و اعتقادی و استحاله فرهنگی به دست آمد. برخی از مشارکت‌کنندگان مطالعه حاضر بیان کردند که گرچه در ابتدا مخالف این‌گونه ارتباطات بودند، اما به تدریج در نظر آن‌ها موجه شد و احساس خود را از رابطه فرا زناشویی، لذت‌بخش توصیف کردند. عده‌ای از آن‌ها اعتقاد به این مسأله داشتند که این روابط هیچ تأثیر مخربی بر سلامت خانواده ندارد و به دلیل جرم و گناه ندانستن ارتباطات فرا زناشویی، تصمیم به ادامه آن داشتند. اکثر این زنان، فقط برقراری رابطه جنسی را گناه می‌دانستند و رابطه عاطفی با فردی غیر از همسر را مشکل اخلاقی محسوب نمی‌کردند. شریفی در مطالعه خود از علل ورود به روابط فرا زناشویی را کنجکاوی، تنوع‌طلبی و سرگرمی بیان کرده است (۲۳). مطالعات ارتباط بین کاستی‌های اعتقادی و ضعف در باورهای مذهبی افراد با روابط فرا زناشویی را نشان داده است (۳۶-۳۲) در مطالعه‌ای تعداد قابل‌توجهی از شرکت‌کنندگان بیان داشتند که اگر اعتقادات مذهبی و دینی آن‌ها قوی‌تر بود، شاید هرگز به برقراری روابط فرا زناشویی اقدام نمی‌کردند (۳۵).

محققان نشان داده‌اند بین باورها و ارزش‌های فردی و اجتماعی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب ازدواج، رابطه منفی وجود دارد. هر چه میزان اخلاق‌گرایی و تلاش برای حفظ هویت اجتماعی بیشتر باشد، گرایش به روابط فرا زناشویی کمتر است.

دوستی‌های پنهانی نیز به آیه ۲۳۵ سوره بقره اشاره شد. همچنین به برخی آیات که در مورد زنا بود، اشاره گردید.

بحث

این مطالعه، با هدف تبیین درک و تجربه زنان متأهل، از روابط فرا زناشویی انجام شده است. اولین طبقه‌ی مطالعه حاضر با عنوان "تعارض زناشویی"، نشان‌دهنده‌ی ارتباط آن با روابط فرا زناشویی می‌باشد. مرگ عاطفی، چالش‌های رفتاری همسر، عدم تفاهم فکری و فرهنگی و وجود ناسازگاری جنسی، زیر طبقات این طبقه هستند. این نتیجه در راستای مطالعات دیگر بود (۱۸-۱۷، ۹). زوجینی که مهارت لازم در حل تعارضات زناشویی را نداشته باشند، با احتمال بیشتری درگیر خیانت و روابط فرا زناشویی می‌شوند (۱۷). در مطالعه عبیدی و همکاران (۵) افرادی که نمره پایینی در خرده مقیاس حل تعارض داشتند، زمانی که با همسر خود دچار مشکل می‌شدند، به‌جای حل منطقی آن و برای پر کردن خلأ موجود، سعی می‌کردند از شیوه‌های غیرمنطقی، نظیر درگیر شدن در روابط فرا زناشویی استفاده کنند. نتایج پژوهش براون (۱۹) نشان داد که یکی از علل عهدشکنی زوجین، فقدان روابط صمیمانه است. کرمی و همکاران (۹) انتظارات بیشتر برای رضایتمندی عاطفی در ازدواج را از عوامل افزایش روابط خارج از زندگی زناشویی برشمردند. ناکامی‌های عاطفی، از عمده‌ترین عوامل افزایش انگیزه جهت برقراری رابطه فرا زناشویی، به‌ویژه در زنان، محسوب می‌گردد (۲۰). یافته‌های این مطالعات منطبق بر زیر طبقه مرگ عاطفی در مطالعه حاضر می‌باشد. در راستای یافته چالش‌های رفتاری همسر، نتایج مطالعه‌ای نشان داد، گاهی اوقات همسرانی که از بداخلاقی همسر رنج می‌برند، برای انتقام از همسر و به‌عنوان یک مکانیسم دفاعی، به روابط خارج از ازدواج روی می‌آورند (۹). برملا شدن اعتیاد همسر پس از ازدواج از دیگر مواردی بود که مشارکت‌کنندگان مطالعه به‌عنوان یکی از عوامل روی آوردن به روابط فرا زناشویی عنوان کردند که این یافته همسو با مطالعه Jeanfreau و همکاران (۲۱) بود. از جمله اصولی که در قرآن در کنترل رفتارهای انسان‌ها نسبت به یکدیگر آورده شده، اصل "معروف" است (۳). بیشترین استعمال آن در روابط زن و شوهر است. زیباترین نکته در آیات مذکور و اصل قرآنی "معروف" آن است که در تمام مراحل زندگی زناشویی، از ابتدا تا انتها، چه در شرایط عادی و چه بحرانی، آنچه مورد نظر خداوند است، حفظ ارزش‌های اخلاقی، تحت عنوان معروف (آنچه نفس سالم انسان به‌طور عموم می‌پسندد) است و خشونت، اهانت و کم‌لطفی که در بیانات اکثر شرکت‌کنندگان این مطالعه وجود داشت، در خانواده قرآنی پسندیده نیست (۸). رسول خدا (ص) فرمودند: هر چه ایمان انسان کامل‌تر باشد، به همسرش بیشتر اظهار محبت می‌نماید (۲۲).

تفاوت‌های فردی زوجین مانند ویژگی‌های شخصیتی و فرهنگی نیز از عوامل مؤثر بر روابط فرا زناشویی شناخته شده است (۲۳) که منطبق بر زیر طبقه عدم تفاهم فکری و فرهنگی در مطالعه حاضر می‌باشد. در روایتی از پیامبر اکرم (ص) نیز به ازدواج با هم کفو و همتا توصیه شده است: "اذا جائکم الاکفاء فانکحوهن و لا تربصوا بهن الحدثان". وقتی که اشخاص هم شأن به خواستگاری دختران

یکی از ابعاد مهم شخصیت انسان و زندگی اجتماعی وی، ارزش‌ها می‌باشند؛ بنابراین برای آن‌ها که ارزش‌ها در جهت حفظ بنیان خانواده و وفاداری به همسر تعریف شده باشد، مسلماً نسبت به روابط فرا زناشویی نگرش خوبی ندارند؛ زیرا اصول رفتاری آن‌ها بر اساس ارزش‌های تعریف شده است (۹).

فیلم‌های ماهواره‌ای یکی از عواملی بود که مشارکت‌کنندگان مطالعه حاضر آن را مؤثر بر آغاز روابط فرا زناشویی خود بیان کردند. به نظر می‌رسد در سال‌های اخیر، نفوذ فرهنگ غربی در فرهنگ ایرانی-اسلامی و استحاله فرهنگی به وجود آمده، چالش‌های جدیدی را پیش روی مردم جامعه ما به وجود آورده است و در صورت عدم برخورد صحیح و تدوین راه‌کارهای مناسب، در آینده نیز بدون شک، این چالش‌ها تداوم خواهد داشت. نتایج مطالعه فرون و همکاران (۳۷) همسو با مطالعه حاضر می‌باشد.

از دیگر یافته‌های مطالعه حاضر، وجود "دوگانگی‌های احساسی" در زنان متأهل درگیر در روابط فرا زناشویی بود. اکثر زنان از نوع رابطه ایجادشده، عذاب وجدان داشتند و با واژه‌هایی مانند احساس عصبانیت از خود، احساس شرم و گناه و عدم حس خوب از رابطه، عذاب وجدان خود را بیان کردند؛ اما در عین حال، به دلیل وابستگی به فرد مقابل و مشکلات زندگی زناشویی، احساس نیاز به ادامه این رابطه داشتند. این احساس نیاز همراه با تمایل به بازگشت به گذشته (قبل از آغاز رابطه فرا زناشویی) بود. در صورتی که بیشتر این زنان در موفقیت به بازگشت تردید داشتند و برخی عنوان کرده بودند که بارها تلاش کردند که این رابطه را قطع کنند، اما موفقیت حاصل نشد. در مطالعه‌ای آورده شده است که متوقف کردن این رفتار سخت‌تر از چیزی است که فکرش را می‌کردند. چراکه دلایل زنان برای ورود به روابط فرا زناشویی پیچیده بوده است (۳۸). کریمی (۱۶) نیز در مطالعه خود آورده است که همسرانی که درگیر رابطه خارج از ازدواج شده‌اند با احساساتی نظیر گناه، شرم، تردید، عصبانیت و ناامیدی دست به گریبان هستند که همسو با برخی از یافته‌های مطالعه حاضر بود.

در نهایت آخرین یافته‌ی مطالعه حاضر نشان داد که رابطه‌ی فرا زناشویی، تهدیدی برای سلامت فردی و خانوادگی زنان متأهل محسوب می‌شود. محققان دیگر نیز بر این باورند که خیانت زناشویی، بی‌تردید، سبب تأثیرات منفی بر سلامت جسمی و روانی زوجین می‌گردد (۳۹). رابطه فرا زناشویی، دنیای خیالی‌ای است که در آن سازگاری، مسئولیت‌های روزمره و تفکر صادقانه وجود ندارد (۲۸). زوجین درگیر در رابطه فرا زناشویی سبب ایجاد نوعی مثلث سازی در زندگی خود می‌شوند. مفهوم مثلث سازی که توسط بوئن معرفی شد، زمانی رخ می‌دهد که یکی از زوجین نفر سومی را وارد زندگی زناشویی خود کند. این کار اغلب برای کاهش اضطراب به وجود آمده در زندگی مشترک، انجام می‌شود (۵). اکثر مشارکت‌کنندگان مطالعه حاضر، گرچه برای فرار از وضعیت موجود در زندگی خود وارد رابطه فرا زناشویی شدند، در نهایت به این نتیجه رسیدند که این مدل رابطه، مسبب افزایش اضطراب و افسردگی آن‌ها بوده است. بی‌انگیزه شدن در زندگی، عصبی بودن، آزار دیدن از تعویق فعالیت‌های روزمره، درگیری ذهنی زیاد، احساس افسردگی و کاهش وزن از جمله مواردی بود

که مشارکت‌کنندگان به‌عنوان عوارض رابطه فرا زناشویی بر سلامت فردی‌شان ذکر کردند. همچنین به دلایلی چون سرد شدن از همسر و فاصله گرفتن از او، این رابطه را تهدیدی برای سلامت خانواده عنوان کردند. کرمی (۹) نیز در مطالعه خود آورده است که روابط فرا زناشویی ممکن است به عواقبی نظیر طلاق، ضرب و شتم، خودکشی، قتل همسر و اختلالات روانی شدید منجر شود. پیامد غالب و معمول این‌گونه ارتباطات، استرس‌ها و آسیب‌های زناشویی است. این پیامدهای زیان‌بار سلامتی، گاهی برای مدت‌های طولانی و شاید برای همیشه ادامه یابد (۱۶).

خداوند در آیه ۲۳۵ سوره بقره، زنان و مردان را از دوستی‌های پنهانی نهی فرمود:

«وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنُتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْكُمْ سَتَدْرُؤُنَّ وَلَكِنْ لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا...» (۳).

و گناهی بر شما نیست که به‌طور کنایه (از زانی که در عده وفات و یا در عده طلاق غیر رجعی هستند)، خواستگاری کنید، یا (تصمیم خود را) در دل نماند دارید. خداوند می‌داند که شما آن‌ها را یاد خواهید کرد، ولی با آن‌ها وعده پنهانی (برای ازدواج مخفیانه) نداشته باشید... (۴). در آیاتی دیگر نیز خداوند زنان و مردان را از زنا نهی فرمود (۳). پیامبر اکرم صلی‌الله علیه و آله فرمود: زنا دارای زیان‌های دنیوی و اخروی است. اما در دنیا: از بین رفتن نورانیت و زیبایی انسان، مرگ زودرس و قطع روزی و اما در آخرت: درماندگی، هنگام حساب قیامت؛ غضب الهی و جهنم همیشگی (۲۲).

همان‌گونه که یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد، زنان درگیر در روابط خارج از ازدواج، به دنبال تعارض‌های زندگی زناشویی خود که ناشی از مرگ عاطفی، چالش‌های رفتاری همسر، عدم تفاهم فکری و فرهنگی و ناسازگاری جنسی به وجود آمده بود و همچنین اشباع پوچی‌های روانی، وارد این‌گونه روابط شده‌اند. مرگ ارزش‌ها، از دیگر علل سوق‌دهنده آنان به رابطه فرا زناشویی بوده است که برآمده از حيله لذت‌جویی، سقوط تدریجی، لغزش‌های اخلاقی و اعتقادی و استحاله فرهنگی می‌باشد؛ اما پس از درگیر شدن در رابطه، عذاب وجدان، همراه با احساس نیاز و تمایل به بازگشت و تردید برای موفقیت، آنان را دچار دوگانگی‌های احساسی کرد و این رابطه را تهدیدی برای سلامت فردی و خانوادگی خود عنوان کردند.

نتیجه‌گیری

روابط فرا زناشویی تهدیدی برای سلامت فرد، خانواده و در نتیجه جامعه می‌باشد. به نظر می‌رسد نوعی تغییر نگرش مثبت در جامعه نسبت به روابط فرا زناشویی، در حال شکل‌گیری است. محققان بر این باور هستند که با دست‌کاری باورها و ارزش‌های زنان می‌توان از اثرگذاری عواملی مانند نارضایتی از روابط زناشویی و جنسی بر نگرش مثبت به روابط فرا زناشویی پیشگیری کرد. از این‌رو لزوم آموزش‌ها و مشاوره‌های پیش از ازدواج و همچنین مشاوره‌های خانواده به‌صورت رایگان، در دسترس و در جهت آموزش مهارت‌های زندگی و تحکیم روابط زناشویی، بیش از پیش مشخص می‌شود. همچنین آگاهی دادن به زوجین درباره فرامین الهی و

- Psychology. Tarbiat Modares University. 2011. [in Persian]
8. Yadalehpour MH, Shad M. "The harms of strengthening the family in the Qur'an and hadiths". Conference on Islamic teachings, contemporary man and the family system. 2016; p. 652-637. [in Persian]
9. Karami J, Zakiei A, Mohammadi O, et al. Role of psychological and sociological factors on predicting attitude toward marital infidelity among married women. *Socio-psychological studies of women*. 2015; 13 (13): 152-129. [in Persian]
10. Snyder DK, Baucom DK, Gordon KC. Treating infidelity: An integrative approach to resolving trauma and promoting forgiveness. In: Peluso PR, editor. *Infidelity: A practitioner's guide to working with couples in crisis*. New York, Routledge. 2007.
11. Mattingly BA, Wilson K, Clark EM, et al. Foggy Faithfulness: Relationship Quality, Religiosity, and the Perceptions of Dating Infidelity Scale in an Adult Sample. *Journal of Family Issues*, 2010; 31(11) 1465– 1480.
12. Ali Tabar SH, Ghanbari S, Zadeh Mohammadi A, et al. The Relationship between Premarital Sex and Attitudes toward Infidelity. *Family Studies*, 2014;10 (2): 267-255. [Persian]
13. Goodman, MA, Dollahite, DC. How religious couples perceive the influence of God in their marriage, *The Review of Religious Research*, 2006;48.P:141–155.
14. Larson LE, Goltz, JW. Religious participation and marital commitment, *Review of Religious Research*, 1989;30.P:387-400.
15. Kargar Khoramabadi H, Khodabakhsh M, Kiani F. Effectiveness of Forgiveness-oriented Group Counseling based on Islamic Perspective to Restore the Marriage Relationship after Marital Infidelity. *Medical Ethics Journal*, 2015;10 (38): 36-29. [in Persian]
16. Karimi J, Sudani M, Mehrabizadeh Artist M, et al. Comparison of the Efficacy of Integrative Couple Therapy and Emotionally Focused Couple Therapy on Symptoms of Depression and Post-Traumatic Stress Symptoms Caused by Extra-Marital Relations in Couples. *Journal of Clinical Psychology*, 2013; 5 (3): 47-35. [in Persian]
17. Bogda DK, Sendil G. Investigating infidelity tendency and conflict management based on

آموزه‌های اسلامی، قطعاً در تغییر نگرش به روابط فرا زناشویی مؤثر خواهد بود.

نقاط قوت و محدودیت‌های مطالعه

از نقاط قوت مطالعه حاضر این است که جزو محدود مطالعاتی است که به‌طور عمیق به تبیین درک و تجربه زنان از رابطه فرا زناشویی پرداخته است؛ اما همانند دیگر مطالعات کیفی، محدودیت در عدم امکان تعمیم‌پذیری وسیع نتایج وجود دارد. از طرفی، به دلیل حساسیت موضوع، ممکن است برخی از شرکت‌کنندگان مطالعه، همه تجارب مرتبط با رابطه خود را بیان نکرده باشند.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از همه مشارکت‌کنندگان این مطالعه که حاضر به مصاحبه شدند و همچنین از مسئولان مرکز اورژانس اجتماعی شهرستان بابل در اجرای این پژوهش تشکر و قدردانی می‌نمایم.

References

1. Ayub, N. Development of marital satisfaction scale. *Pakistan Journal of Clinical Psychology*. 2010; 9(1):19-34.
2. Hadi S, Eskandari H, Sohrabi F, et al. Structural models predict marital commitment based on attachment styles and mediator variables self-control and early maladaptive schemas (in people with emotional extramarital relations). *Counseling Culture and Psychology*, 2017;7(28):33-60. [Persian]
3. Quran, Nisa / 32. Nisa / 21. Mumenon/8. Jasiea/23. Nisa / 21. Talagh/6. Baqarah / 233. Baqarah / 228. Baqarah / 235. Nisa / 15-16. Asra/32. Nor/2-3.
4. Gharaati, M. *Tafsir Noor*, vol. 2, Tehran: Cultural Center for Lessons from the Quran, 11th edition.
5. Abdi MR, Khoshkonesh A, Porebrahim T, et al. A survey of Attachment Style and Marital Satisfaction of Those Who are involved in Internet Infidelity. *Psychological studies*. 2013;8 (3):135-158. [in Persian]
6. Zola, MF. Beyond infidelity-related impasse: An integrated, systemic approach to couple's therapy. *Journal of Systemic Therapies*, 2007;26(2): 25-41.
7. Rezaei M, Rasoulzadeh K, Roshan "The relationship between personality traits and attachment style with the tendency to extramarital relationships in couples." Master Thesis in General

29. Munsch, CL. The science of two-timing: the state of infidelity research. *Sociol Compass*, 2012; 6(1): 46-59.
30. Morovati S, Vahidnia F, Sadeghi A, et al. Causes and factors of sexual deviations from the perspective of the Qur'an and hadiths. *Islamic Research Journal of Women and Family*. 2 (2): 113-93.
31. Modarresi F, Zahedian H, Hashemi N. The level of marital compatibility and the quality of love in divorce applicants with a history of marital infidelity and no history of marital infidelity. *The gift of knowledge*. 1393;19 (1): 88-78.
32. Khoshfar G, Ilwari, M. The Relationship Between Religion and Marital Adaptation (Case Study: Married Women Residing in Gorgan). *Journal of Social Sciences*, 2015;22 (68), 193-227. (in Persian).
33. Haratian AA, Jonbozorgi M, AghahHarris, K. Relationship between religious adherence and marital conflict and their differences among couples. *Women's and Family Islamic Researches*, 2015;2 (5), 101-117. (in Persian).
34. Whisman MA, Gordon KC, Chatav, Y. Predicting sexual infidelity in a population-based sample of married individuals. *Journal of Family Psychology*, 2007; 21(2), 320-324.
35. Ghafoorian- Noroozi P, Asghari Ebrahimabad MJ, Abdekhodaei MS, et al. The Role of Individual, Familial, Social and Religious Factors in Extramarital Relationships of Married Women and Introducing a Treatment Model Based on the Related Factors: A Qualitative Study. *Women Social and Psychological Studies*, 2018;16(4): 7-42.
36. Lubin BH, Asher S. "I Swear I Will Never Betray You": Factors Reported by Spouses as Helping Them Resist Extramarital Sex in Relation to Gender, Marriage Length, and Religiosity, *The Journal of Sex Research*, 2017;55(2):236-251.
37. Ferron A, Lussier Y, Sabourin, S, et al. The Role of Internet Pornography Use and Cyber Infidelity in the Associations between Personality, Attachment, and Couple and Sexual Satisfaction. *Social Networking*, 2016; 6(1): 1-18.
38. Shackelford TK, Besser A, Goetz, AT. Personality, marital satisfaction, and probability of marital infidelity. *Individual Differences Research*, 2008;6(1), 10-15.
- attachment styles and gender. *Electronic Journal of Social Sciences*, 2012;11(40):205-219.
18. Nazari AM, Amini Z, Saied Alitabar H, et al. The predictive role of attachment styles in marital disillusionment and attitudes toward infidelity among teachers. *Journal of Research & Health*. 2016; 6 (4): 423-430.
19. Brown, EM. Patterns of infidelity and their treatment. New York, NY: Psychology Press. 2001
20. Ghafoorian- Noroozi P, Asghari Ebrahimabad MJ, Abdekhodaei MS, et al. Factors Influencing Extramarital Relationship among Married Females: A qualitative study. *Applied Psychological Research Quarterly*, 2018; 9(3), 55-75.
21. Jeanfreau MM, Jurich AP, Mong, MD. Risk Factors Associated with Women's Marital Infidelity. *Contemp Fam Ther*, 2014;36:327-332.
22. Majlisi MB. Baharalanvar, vol. 66, vol. 77, vol. 79, vol. 228, Tehran: Dar aktab al-Islamiyya, fifth edition.
23. Sharifi M, Haji Heidari M, Khorvash F, et al. Correlation between love schemas and justifications for extramarital involvement in married women. *Behavioral Science Research*. 2012; 10 (6): 534-526. [Persian]
24. Mohammad-ibn Abdollah. NahjolFasaheh. Payandeh A, translator. Tehran: Donya-ye Danesh; 2003. p. 37. [in Persian]
25. Ahmadi N. Sociological study of relationships outside the framework of marriage. Master Thesis, Women Studies. University of Tehran. 2011. [in Persian]
26. Mark KP, Janssen E, Milhausen RR. Infidelity in heterosexual couples: Demographic Interpersonal, and Personality-Related Predictors of Extradyadic Sex. *Archives of Sexual Behavior*, 2011;4(5): 971-982.
27. Yesel D, Gassavov MA. Exploring actor and partner correlates of sexual satisfaction among married couples. 2010. *Social Science Research*, 2010; 39(5): 725-738.
28. Abdolmaleki M, Azadeh M, Ghazinejad M. The Relationship of Global Media, Modern Reflexivity and Tendency to Extramarital Relationship among Married Couples of Qorveh City. *Family research*. 2015;11 (439): 332-309.

couples with extramarital affairs. *Behavioral Science Research*. 2015;14 (3): 316-310.

39. Mesripour Sh, Etemadi A, Ahmadi A, et al. Comparison of the effectiveness of individual and couple counseling methods on the desire to divorce